

Störst i Sverige om nykterhet, alkohol och andra droger

accent

Nº1 2025

En tidning från
IOGT-NTO



Accent firar 60 år
som oberoende
medlemstidning!

Jens Lindh tycker
att civilsamhället behöver
bli bättre på beredskap

Alltid redo

Sri Lanka utmanas och gynnas av turismen • **Gårdsförsäljning** blir fråga för riksdagen • **Nya organisationen** ska få ett namn • **Naloxon** säljer dåligt • **Cannabisforskningens** etiska problem • **Äldres drickande** ska studeras

Daglig nyhetsuppdatering, reportage och tidningsarkiv finns på [accentmagasin.se](https://www.accentmagasin.se)

Ibland är världen obegriplig

Sedan mitten av januari har jag blivit allt mer benägen att hålla världsnyheterna på en lite äcklad armlängds avstånd. Krig har vi fått vänja oss vid, hur smärtsamt det än varit. Men att på håll beskåda hur både demokrati och värdighet blir till damm och intet i det land vi betraktat som världens mäktigaste slår på ett annat sätt mot min skraltigt ihopsnickrade världsbild.

Mitt i det drabbas vi av en tragedi likt inget annat vi skådat, i Örebro, så nära vår egen verklighet. Vi tvingas ta till oss en våldshandling som är obegriplig i sin omänsklighet.

Det finns säkert många olika sätt att göra alla dessa saker begripliga och hanterbara. För vissa blir alkohol en tillflykt. Själv tror jag på att sträcka ut en hand när världen snurrar som snabbast och gripa tag i det eller dem som finns i vår närhet. Ibland finns det en axel där som behöver stöd – eller som erbjuder det. Ibland finns det en potatis-skalare som erbjuder både förströelse och mening för en kort stund.

Just nu är kanske det bästa vi kan göra för oss själva och andra att bara vara närvarande, mer närvarande än alkoholen åtminstone. Vi kan öppna våra dörrar när andra vill investera i tyngre lås. Världsbildsbygget kanske måste börja där vi står, med de människor vars goda gärningar och medmänsklighet går att se, känna och begripa.

Jens Wingren
chefredaktör

accent Pressläggning 10 mars Nästa nummer 12 juni Jens Wingren Chefredaktör och ansvarig utgivare, 076-647 20 75, jens.wingren@iogt.se Layout och produktion Spektra Omslag Foto: Gustav Gräll Adress Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm Tryck Stibo, Katrineholm Obeställt material Accent ansvarar inte för insänt obeställt material. Allt innehåll i Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. ISSN 0345-0406. Medlem i Sveriges tidskrifter. Svanenmärkt. Adressändring görs till medlemsservice@iogt.se eller 08-672 60 38 Webb accentmagasin.se

Tipsa redaktionen!
accent@iogt.se



Foto: Pressbild

Kritiserad marknadsföring

Reklam Alkoholbranschens egen reklamgranskare, Alkoholgranskningsmannen, riktar kritik mot företaget som tillverkar Fröken Snusks vinmärke Frökens bubbel. Detta efter att ett konto på sociala medier uppmanat sina följare att köpa mer bubbel så att produkten kan ha kvar sin plats på Systembolaget.

Att uppmana till köp för att påverka Systembolagets utbud anses bryta mot god affärssed enligt Alkoholgranskningsmannen. Alkohol-reklam får heller inte sträva efter att öka konsumtionen av alkohol, vilket är fallet om man ber sina kunder att stödköpa ens varor.

Frökens Snusks management hävdar att det kritiserade meddelandet inte skickades ut av Fröken Snusk utan av ett fan-konto på Instagram och att man när det uppdagades agerade snabbt för att stoppa utskicken.

Jens Wingren

”Ett antal länder rör på sig i narkotikapolitiken, men det betyder inte att legalisering är enda lösningen.”



Foto: Pierre Andersson

Peter Moilanen, chef för Narkotikapolitiskt center, NPC, reagerar mot att avkriminalisering och legalisering framställs som de enda vägarna framåt i narkotikapolitiken. I en ny rapport visar NPC på andra alternativ.

Brukarrum bara för kvinnor

Danmark För att skydda droganvändande kvinnor från våld och övergrepp öppnas ett så kallat brukarrum, bara för kvinnor, på Vesterbro i Köpenhamn. Där kan de ta droger under övervakning.

2023 registrerades 26 våldtäkter och 149 våldsbrott bland personer som använder droger i Köpenhamn. Många kvinnor väljer att undvika brukarrummen av rädsla för våld och övergrepp.

Jens Wingren



Foto: Cottonbro Studio

Gårdsförsäljning kan införas till sommaren

Det svenska alkoholmonopolets framtid är oklar efter att regeringen nu lagt fram sin proposition om att tillåta gårdsförsäljning av alkohol.

Monopol I slutet av januari lade regeringen fram sin proposition om att tillåta gårdsförsäljning i Sverige. Förslaget kom två veckor efter att Europakommissionen beslutat att inte lämna någon kritik mot förslaget.

– I praktiken betyder det att de säger att de inte kommer att dra gårdsförsäljningen inför EU-domstolen, säger Emil Juslin, drogpolitisk chef på IOGT-NTO.

Risken finns dock fortfarande att den nya svenska lagen utmanas och testas i EU-rätten. En sådan process skulle kunna

sluta i att Sverige inte tillåts ha kvar sitt alkoholmonopol.

– Det är oroväckande att regeringen väljer att gå fram med ett förslag som riskerar att avskaffa det svenska monopolet, och därmed försämra folkhälsan, säger Emil Juslin.

Regeringen har formulerat gårdsförsäljningen som en del av besöksnäringen och anser därmed att den inte inkräktar på alkoholmonopolet. Ifall EU-rätten delar den åsikten återstår att se.

Om förslaget passerar omröstningen i riksdagen i slutet av april kan gårdsförsäljning av alkohol införas redan den 1 juni.

Jens Wingren

📌 Läs det senaste om gårdsförsäljning på accentmagasin.se/gardsforsaljning

Rekordbeslag av kokain

Smuggling Tullverket beslagtogs förra året mer kokain och narkotikaklassade tabletter än någonsin tidigare, totalt 1 576 kg kokain och 4,8 miljoner tabletter. Beslag av andra typer av narkotika är också på historiskt höga nivåer, även om mängderna är

mindre än året innan.

Beslagen av heroin minskade från 12 till 3 kg vilket ligger i linje med rapporter om att tillgången på heroin blivit sämre efter talibanernas maktövertagande i Afghanistan. Det finns en oro bland många att heroinet ska ersättas av nya,

mer oberäknliga droger.

Det görs också fler tillslag mot cannabisförsändelser i paketflödet. Dessa tillslag tros vara anledning till att narkotikabrotten stod för den största ökningen av brottsanmälningar under 2024.

Jens Wingren

Alkoholgräns på flygplatsen

Flyg Alkoholförsäljningen på europeiska flygplatser bör begränsas till två drinkar per passagerare. Det menar flygbolaget Ryanair som efter många problem med berusade passagerare nu vill att EU gör något åt saken.

Jens Wingren



Foto Nataliya Voitkevich

Kratom förbjuds

Narkotika Växtdrogen kratom narkotikaklassas av regeringen. Fram tills nyligen har det varit möjligt att sälja drogen lagligt på nätet och i kiosker, ofta under förevändningen att växten kan användas för att göra tvål. Kratom innehåller substansen mitragynin som ger en opioidliknande effekt och är narkotikaklassad sedan 2011. Växter som naturligt innehåller mitragynin har däremot inte klassats som narkotika förrän nu.

Jens Wingren

Systembolaget ökar omsättning

Alkohol Ökningen på 3,2 procent under 2024 beror främst på höjd alkoholskatt, men också på att kunderna handlar mer och att producenterna höjt sina priser. Den genomsnittliga systembolagskunden handlar samma mängd som året innan men summan man i genomsnitt spenderar under ett besök ökade med 2,4 procent, till 301 kronor.

Jens Wingren



Captagon – den svårstoppade jihadistdrogen

Sedan Assadregimens fall har stora mängder av drogen captagon beslagtogs i Syrien. Men det finns en oro över att nya producenter tar över och att drogen ersätts av metamfetamin.

TEXT Anna Jonasson FOTO Hisam Hac Omer

Syrien I sitt segertal efter maktövertagandet i december sa ledaren för de islamistiska rebellerna HTS, Ahmed al-Shara, att han kommer att bekämpa den olagliga amfetaminliknande drogen captagon.

– Syrien har blivit världens största producent av captagon. Idag kommer Syrien att renas genom Guds nåd, sa han då.

Sedan dess har beslag gjorts i lagerlokaler och laboratorier på flera håll i landet. Tabletter har hittats gömda i allt ifrån leksaker, elektroniska produkter, möbler, gipsplattor och barncyklar, och de nya ledarna har bränt över 100 miljoner tabletter.

Enligt Caroline Rose, chef för Captagon Trade Project vid den amerikanska tanke-smedjan New Lines Institute som analyserar olagliga narkotikaflöden i Mellanöstern, är den enorma omfattningen av produktionen som förekommit i landet något många misstänkt under lång tid men inte kunnat bevisa. – Vi har ju fått indikationer på att det här



”Chockerande att se vilken sofistikerad och professionell nivå produktionen legat på.”

Caroline Rose, chef för Captagon Trade Project

pågick, så det var inte särskilt förvånande. Däremot var det chockerande att se vilken sofistikerad och professionell nivå produktionen legat på.

En av dem som pekas ut som ansvarig för den lönsamma handeln sägs vara diktatorn Bashar al-Assads bror, Maher al-Assad.

Under Syriens 13 år långa inbördeskrig blev captagon landets största exportvara, enligt en undersökning som nyhetsbyrån AFP gjorde 2022. Och under de senaste åren har hundratals miljoner tabletter smugglats in i Jordanien, Irak, Saudiarabien och Gulfstaterna, gömda inuti exempelvis frukt, konserverade grönsaker, mjöltransporter, varmvattenberedare och bakugnar.

Captagon har fått smeknamnet jihadistdrogen, eftersom den använts av stridande inom till exempel Hizbollah eller IS i syfte att öka sin uthållighet i krig. Men idag har captagon blivit vanligt förekommande i flera länder i Mellanöstern och bland alla samhällsklasser, enligt Caroline Rose.

– Sedan 1990-talet har både konsumtionen och efterfrågan ökat drastiskt och captagon används av allt ifrån universitetsstudenter som vill öka sin prestations- och koncentration förmåga till byggarbetare och läkare.

I Saudiarabien används det som en festdrog av kungarikets elit, men även av landets många migrantarbetare. Eftersom captagon är diskret i sin tablettform, mindre tabubelagd än alkohol och relativt billig har den också kallats för fattigmansdrogen och används inte minst bland utsatta grupper, till exempel i den palestinska diasporan i Libanon och Jordanien, för att hantera ångest och trauma.

– Det har funnits en ganska tillåtande attityd i Mellanöstern, många ser på captagon ungefär som man ser på adhd-mediciner i USA och Europa. Mellan 1960- och 1980-talet skrevs det ut till kvinnor som ville gå ned i

vikt och användningen förknippas inte med långsiktiga skador, trots att det kan ge allvarliga hjärtproblem som hjärtinfarkt, högt blodtryck och arytmier.

Frågan är då vilken framtid captagon har nu, med tanke på att Syrien beräknades stå för ungefär 80 procent av världens produktion. Caroline Rose tror att det nya styret kommer att fortsätta förstöra beslagen.

– De har gjort offentliga löften till det syriska folket och det internationella samfundet om det så jag tror verkligen att det finns incitament att fortsätta bekämpa captagonet.

Det finns också aktörer som kommer att dra nytta av den lucka som uppstår på marknaden nu, i samband med att fabriker i Syrien läggs ned, enligt Caroline Rose. De senaste åren har produktionen spridits till länder som Egypten, Irak, Kuwait och Turkiet.

CAPTAGON

- ▶ **Captagon är varumärkesnamnet** för fenetyllin, ett läkemedel skapat i Tyskland i början av 1960-talet för att behandla depression, narkolepsi, ADHD och hyperaktivitet.
- ▶ **Captagon förbjöds** i de flesta länder på 1980-talet eftersom det visade sig vara mycket beroendeframkallande, med farliga biverkningar som till exempel psykos, ångest och självmordstankar.
- ▶ **De piller som säljs** idag, främst i Mellanöstern, innehåller en blandning av amfetamin, koffein och olika andra substanser som är lätta och billiga att få tag på.
- ▶ **Kostnaden för att** tillverka captagon i Syrien har varit ett öre per piller och försäljningspriset på Syriens gator har varit mellan 3 och 20 dollar.

– Det finns mycket pengar att tjäna eftersom priserna troligtvis kommer att öka i samband med bristen på utbud. Jag tror det finns gott om illegala nätverk, både inom och utanför Syrien som kommer att utnyttja det.

Att slå mynt av situationen blir enklare i länder där rättsstaten är svag och kriminella nätverk kan verka utan att polisen ingriper, menar hon. I Irak har till exempel Iran-stödda milisgrupper varit delaktiga i produktion och handel av captagon, säger Caroline Rose.

– Men det kommer att ta tid för de nya producenterna att komma igång och hitta områden dit brottsbekämpande myndigheter inte kan tränga in. Och under de första åren kommer de antagligen vara väldigt försiktiga och producera små mängder.

Hon tror att metamfetamin, åtminstone tillfälligt, kommer att ersätta captagon. Det har skett en enorm ökning av metamfetaminsmuggling till Jordanien, säger Caroline Rose.

– Metamfetamin är nära besläktat med captagon, både i hur det tillverkas och i kemisk struktur. Därför tror jag att många metamfetamintillverkare kommer att dra nytta av situationen. Det är naturligtvis oroväckande eftersom metamfetamin är mer beroendeframkallande och mycket farligare på flera sätt. ☹



Europeiska hamnar används enligt EUDA av smugglare för att transportera captagon från Syrien och Libanon till länder på Arabiska halvön. Detta för att undvika kontroller från myndigheter i de länder som är slutmålet.



Foto: Eva Ekeröth

Äldres
drickande oroar

Alkoholläkaren Sven Andréasson kommer i en femårig studie titta på konsekvenserna av äldres drickande och hur de bemöts av beroendevården.

Studie Sven Andréasson, forskare vid Karolinska institutet och medicinskt ansvarig för alkoholtagningen Riddargatan 1 i Stockholm, är oroad över äldres drickande.

– Medan det råder en nedåtgående trend hos övriga befolkningen finns det en kraftig ökning i alkoholrelaterad dödlighet bland dem som är 65 år och äldre, säger han.

Hans tes är att när det blir fler och fler äldre, så kommer det sannolikt leda till ett större vårdbehov. Frågan är också hur beroendevården berörs av en ökad andel äldre patienter. Sven Andréasson menar att det finns en viss osäkerhet i studier runt om i världen om ifall äldre bör få annan behandling än yngre.

– Hittills har det varit få äldre patienter i beroendevården. När vi öppnade Riddargatan 1 sänkte vi trösklarna för att söka hjälp och märkte att det var en överraskande stor andel äldre som dök upp.

Forskning kring alkohol och äldre visar att äldre är mer utsatta för alkoholens verkningar eftersom kroppen förändras och blir känsligare med åren. Äldre har även sämre reaktionsförmåga och sämre balans, vilket kan göra att de akuta effekterna av alkohol blir farligare.

Helena Wannberg



Foto: Staffan Holm, Haberdodas

Ozempic kan minska drickande

Personer som använder Ozempic dricker mindre och blir inte lika påverkade av alkoholens effekter.

Medicin Diabetesläkemedlet Ozempic har fått mycket uppmärksamhet sen det började användas mot övervikt. Nu visar en ny studie att den som tar medlet också dricker mindre alkohol.

– Det är ganska logiskt egentligen och ett resultat som vi väntat på sedan 2012, säger Elisabet Jerlhag Holm, professor i farmakologi vid Göteborgs universitet, som också själv forskar om semaglutid, som är den aktiva substansen i Ozempic.

I den amerikanska studien, som pågick i nio veckor, fick deltagarna en låg dos av semaglutid. Det visade sig att försöksper-

sonerna drack mindre alkohol och kände mindre sug jämfört med kontrollgruppen som fått placebo.

– Antalet tillfällen de drack alkohol minskade inte, men de drack mindre mängder varje gång och blev inte heller lika påverkade. Suget verkar ju också minska. Antagligen för att man inte upplever samma belönings-effekt av att dricka alkohol, säger hon.

Exakt hur semaglutid fungerar vet man inte riktigt.

– Men det binder till samma del av hjärnan som styr belöning och beroende av alkohol. Belöning är centralt, både för att dricka och för att bli beroende. Får man inte samma positiva känsla som tidigare så dricker man mindre.

Eva Ekeröth

Etiska problem med cannabisforskning

Cannabis Kanadensiska cannabisforskare behöver ofta förlita sig på hjälp från cannabisindustrin. Trots att cannabis är lagligt i Kanada så krävs en licens för cannabis som ska användas i forskning och sponsring från cannabisindustrin kan spela stor roll. Många forskare beskriver också proces-

sen att få offentliga anslag som komplicerad och långsam, vilket kan göra det mer lockande att söka medel från industrin.

En intervjustudie visar att forskarna tenderar att utveckla olika strategier för att komma runt problemet med att ta emot hjälp från cannabisindustrin, det kan

handla om ökad transparens eller att man på olika sätt försöker betona sin egen självständighet.

Många forskare säger att det skulle vara hjälpsamt om forskningsinstitutioner hade tydliga riktlinjer kring industrisamarbeten som värnar om självständighet och integritet.

Jens Wingren



Foto: Sam Balye

Ungas drickande minskar

Undersökning Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, konstaterar små förändringar i 2024 års skolundersökning, som genomförs i årskurs nio i grundskolan och årskurs två på gymnasiet.

Ungas drickande har minskat kraftigt sedan millenieskiftet och befinner sig på en historiskt låg nivå. I årets undersökning fortsätter minskningen i skolungdomars drickande att plana ut, ett mönster som man kunnat se sedan tio år tillbaka.

35 procent av de svarande i årskurs nio och 69 procent av gymnasieeleverna svarade att de druckit alkohol de senaste 12 månaderna. Den genomsnittliga mängden alkohol som de unga druckit, omräknad till ren alkohol, var 0,8 liter bland niondeklassarna och 2,2 liter i årskurs två på gymnasiet.

Jens Wingren

8,64

Så många liter ren alkohol drack genomsnittssvensken 2023 enligt siffror från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Det motsvarar ungefär 90 flaskor vin.

Källa: CAN rapport 231.

Mer telefon – mer droger

Skärmtid Unga som tillbringar mycket tid med sina telefoner har också större sannolikhet att experimentera med droger. Det visar en studie som undersökt sambandet mellan mobilanvändning och att tidigt börja använda alkohol, nikotin eller cannabis.

– Att ha sociala kontakter online verkar driva relationen mellan skärmtid och att tidigt använda droger, säger Jason Nagata, en av studiens författare.

Jens Wingren



Foto: Hithart Pedersen

Alkoholrestriktioner spelar roll

Alkoholregleringar har historiskt bidragit till att minska alkoholförsäljningen.

Gårdsförsäljning Paul Nystedt är professor i nationalekonomi vid Jönköping International Business School. Genom att analysera effekterna av motboksliknande restriktioner i början av 1900-talet vill han ge svar på frågan hur väl alkohopolitiska regleringar fungerar.

Han menar att Sverige under väldigt lång tid har haft en politisk konsensus kring en restriktiv alkohopolitik.

– Förslaget om gårdsförsäljning är ett avsteg från den politiken. Och frågan är om det här är ett enskilt avsteg eller om det är ett avstamp, och innebär början på något annat.

Med sin forskning har Paul Nystedt kunnat ge en historisk bakgrund till dagens alkohopolitik.

– Det är intressant att argumenten för en restriktiv alkohopolitik inte skiljer sig mycket mellan nu och då. Man vill begränsa skadeeffekter av alkohol och skydda dem som har det besvärligt.

Ett vanligt argument mot regleringar är att de inte gör någon skillnad – den som vill få tag i alkohol hittar andra sätt. Men historien visar på motsatsen. Paul Nystedt nämner studier kring lördagsöppet på Systembolaget och ett försök 1967–68 då starköl såldes i vanliga butiker i Göteborg, Bohuslän och Värmland. Det ledde till att konsumtionen ökade kraftigt, särskilt bland yngre.

Sedan motboken avskaffades 1955 har Sverige hållit fast vid en restriktiv linje.

– Det svenska samhället har genomgått en väldig liberalisering på senare år, men alkohopolitiken och Systembolagets monopol har legat fast.

Det utmanas nu av förslaget om gårdsförsäljning.

– Jag tror kanske inte att det kommer ha någon stor inverkan på alkoholkonsumtionen. Men det som sker nu är ett avsteg från den policy man har haft tidigare.

Helena Wannberg

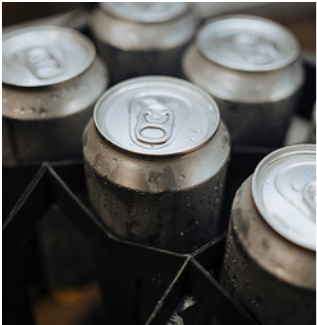


Foto: Cottonbro Studio, Daniel Ekman

Paul Nystedt, professor i nationalekonomi.



Jens Lindh ser ideella föreningar som en möjlig resurs för ökad beredskap.

”Hemberedskapen borde vara högre”

IOGT-NTO-medlemmen Jens Lindh är officer och väl medveten om de kriser som lurar runt hörnet. Han önskar att civilsamhällets beredskap blir bättre.

TEXT Eva Ekeroth FOTO Gustav Gräll

Alldeles intill Karlbergskanalen i centrala Stockholm ligger Karlbergs slott. I parken bakom slottet är Karl XI:s hund Pompe begravd. Det pampiga vita slottet inhyser Militärhögskolan som är Jens Lindhs arbetsplats där han arbetar med officersutbildningen.

Som militär konfronteras han dagligen med oron i världen.

- Världsläget och kriget i Ukraina har inneburit stora omställningar för säkerhetsläget. Forsvarsmakten har länge övat och bidragit i internationella insatser tillsammans med NATO, men det är ett stort steg att vi nu är allierade och medlemmar fullt ut, säger han.

Forsvarsmaktens förmåga att hantera en kris känner han sig trygg med, men civilpersoner skulle kunna vara bättre förberedda, anser han. Han påpekar att det inte bara är krig man ska förbereda sig för. Även ett längre strömavbrott eller att man blir insnöad några dagar är svårt att klara utan egen beredskap.

- Många kanske tänker ”det händer inte här”. I stället bör man fråga sig ”men om”, och förbereda sig utifrån det.

Åtminstone borde alla ha några dricks-vattendunkar hemma, tycker han.

- Helst ska de vara fyllda med vatten som man byter någon gång ibland. Men orkar man inte hålla på med det kan man i varje fall ha tomma dunkar hemma. Kommer det en tankbil med vatten så går det inte att hämta därifrån med några petflaskor.

Själv har han en 60-litersdunk med vatten hemma.

- När vi var nyinflyttade i vårt hus, med en nyfödd bebis, blev det en stor vattenläcka

i Gustavsberg där vi bor. Det kom bara brunt vatten ur kranarna några dygn. Det var inte så kul. Efter det skaffade jag en stor dunk. Den är fylld med vatten som jag byter ett par gånger per år.

Tanken med hemberedskapen är att var och en ska klara sig själv minst en vecka. Torrvaror och konserver, som går att äta utan att de behöver tillagas, tycker Jens Lindh att alla borde ha hemma.

- Vi ska kunna fortsätta våra liv även om vissa funktioner faller ifrån. Hela samhället ska inte stanna upp för att vi inte har värme och vatten hemma. Man måste fortfarande kunna äta, sova och åka till jobbet. Det är så vi håller samhället igång.

Till IOGT-NTO hittade Jens Lindh genom en lägerskola.

- I sexan åkte min klass på SANT-läger* till Saxenborg. Efteråt blev vi inbjudna till UNE. För min del fastnade jag för deras närradio. Det var verkligen min grej: att göra reportage och tekniken bakom.

▶ JENS LINDH

Yrke: Ställföreträdande chef för kadettbataljonen. Ålder: 49, fyller 50 i höst. IOGT-NTO-förening: Tollare. Familj: Fru och två barn, nio och snart sex år.

”Hela min uppväxt har präglats av verksamheten i nykterhetsrörelsen.”

Jens Lindh

Väl med i föreningen deltog han i skidresor, kurshelger och ledarutbildningar.

– Hela min uppväxt har präglats av verksamheten i nykterhetsrörelsen, säger han.

Han avslutade sin tid i Ungdomens nykterhetsförbund, UNF med fyra år i förbundsstyrelsen, de sista två som vice ordförande. Efter UNF-tiden har han varit mer aktiv i Svenska frisksportförbundet, en organisation som räknas till nykterhetsrörelsen, trots att löftet om helnykterhet numera är frivilligt.

– Mina föräldrar fick tips på en rolig midsommarhelg i deras regi. Vi åkte dit hela familjen. Åren 2000 och 2001 gjorde UNF och Frisksportförbundet en gemensam sommarturné. Ungdomar från båda organisationerna deltog. Vi hade trampoliner, klättervägg och ett musikband, och så hade vi en trailer med information från NBV. Under sju veckor besökte vi sju platser i landet, bland andra O-ringen, Nordic sport camp i Norrköping och Medborgarplatsen i Stockholm.

Även om han inte har varit aktiv i föreningslivet i IOGT-NTO de senaste åren har

han deltagit både i Socialt forum och på några kongresser.

– Fast bara som besökare, jag har inte varit ombud. Men jag är medlem i Tollare-föreningen och sitter i styrelsen för Tollare folkhögskolas vänner. Jag var med och arrangerade kongressen i Stockholm och var ansvarig för UNF-lägren i både Piteå och Göteborg. Nu håller jag för fullt på med förberedelserna för Frisksportlägret på Stensund i sommar.

Det är tydligt att han har en faiblesse för stora evenemang.

– Jag gillar att planera, leda och genomföra sådana. Min första ledarskapsutbildning fick jag i UNF. De kunskaperna har jag haft stor nytta av.

De har också bidragit till hans yrkesval. Inför värnplikten fick han tipset att fundera över om den skulle kunna leda till ett yrke.

– Efter värnplikten sökte jag officersutbildningen.

Första anställningen fick han vid Livgardet. Efter drygt tio år vid förbandet började

han studera militärteknik, vilket ledde vidare till arbete vid Försvarshögskolan där han först arbetade som lärare och sedan som studierektor.

– För tre år sedan återgick jag till Försvarsmakten och nu jobbar jag med verksamhetsplanering, personal- och utvecklingsfrågor vid Militärhögskolan Karlberg.

Sin fru, Ulrika, träffade han genom jobbet.

– När vi nyligen träffats följde hon med mig på en kamratstödsresa till Frankrike med IOGT-NTO och fick större förståelse för att nykterhetsrörelsen behövs.

För tre år sedan började de åka på Frisksportlägren med familjen.

– De har massor med roliga aktiviteter för barn, som jympa, cirkus, kanotpaddling och klättring. Först åkte vi bara med, men sedan började vi hjälpa till, jag med äventyrsverksamhet och Ulrika i pysselverkstan.

Inför sommarens läger fick han frågan om han kunde hjälpa till och hålla i hela lägret.

– Det känns bra att lägga tid och engagemang på det här som jag tycker är så kul och viktigt. Många engagerar sig i lägret och bidrar med såväl stora som små arbetsinsatser. Jag tror att IOGT-NTO:are också skulle ha glädje av att delta. Lägret påminner om aktiviteterna runt kongresserna som jag minns dem från förr.

Han ser engagemang som en trygghet i de oroliga tider vi lever.

– Det har ju visat sig i Ukraina att människor blir starka tillsammans. Där tror jag att svensk tradition med föreningsliv är en styrka i en krissituation. Det finns en positiv kraft i föreningslivet, man lär sig samarbeta, det är en viktig demokratiskola och ett forum för ledarutveckling och folkbildning.

Så vad kan en enskild IOGT-NTO-förening göra för att bidra till ökad trygghet och beredskap?

– Man kan till exempel ordna träffar utifrån broschyren ”Om krisen eller kriget kommer” och samtala om vad som skulle hända om strömmen försvann några dagar. Det är också bra att inventera vilka kunskaper och förmågor man har bland medlemmarna. En förening är ju ett utmärkt nätverk i en krissituation då vi behöver hjälpa varandra. ☘

**SANT-läger var en lägerskola med fokus på sniffning, alkohol, narkotika och tobak. Nykterhetsrörelsen var ofta arrangör av lägren.*

Ingen säljsuccé för naloxon

Sedan i somras får vem som helst köpa det livräddande läkemedlet naloxon receptfritt på apotek, men få har gjort det. ”För dyrt och för få som känner till det”, säger experten.

TEXT Eva Ekeröth

I mars 2024 beslutades att naloxon, som tidigare endast kunnat köpas på recept, skulle få säljas receptfritt. Sedan mitten av juli finns det också tillgängligt på apoteken.

Någon större försäljningssuccé har det dock inte blivit. Enligt statistik från e-hälsomyndigheten hade endast 115 förpackningar naloxon, med två doser i varje, sålts till och med december.

– Det är för dyrt och inte heller allmänt känt att vem som helst kan köpa det på apotek, säger Katja Troberg, en av samordnarna för naloxonprojektet

i Skåne och forskare på Lunds universitet, som tycker att informationen varit för dålig.

Socialminister Jakob Forssmed kallade införandet av receptfritt naloxon för ett viktigt led i att motverka narkotikarelaterade dödsfall. Men enligt Katja Troberg faller insatsen platt utan omfattande information till dem som berörs.

– Man kan inte införa en skademinimerande åtgärd i en miljö som är så extremt stigmatiserad som den här och sedan inte informera på bred front om förändringen – och dessutom ta 500 kronor för en förpackning.

Även den socioekonomiska aspekten tror hon spelar in. Och även om 500 kronor är mycket pengar räcker det inte alltid till en förpackning. När TT ringde runt till olika apotek i somras fick de svaren att en förpackning kostar mellan 452 och 578 kronor utan recept.

– De flesta kommer från miljöer som inte har det så gott ställt. Att då köpa ett läkemedel, som man inte vet om man kommer att



Foto: Tom Wolf

behöva, och lägga så mycket pengar på det, känns kanske orimligt, säger Katja Troberg.

När Accent når henne håller hon på att packa paket med naloxonkit som ska skickas ut över hela region Skåne.

– Vi server 50 enheter, både öppna och slutna beroendeenheter, och även psykiatriska mottagningar. De får paket med handskar, andningsmask, servetter, och en folder med instruktion hur man använder medlet. Naloxonet får de beställa själva, men allt bekostas av region Skåne.

Katja Troberg påpekar att hon tycker att det är positivt att naloxon blivit receptfritt, även om hon har en del kritiska synpunkter.

– Att det blivit receptfritt är en markering och ett steg i rätt riktning. Men det skulle göra skillnad om det blev gratis och om man gick ut med en informationskampanj.

Hon tycker att det behöver pratas mer öppet om överdoser.

– Det kan ju faktiskt drabba även den som

brutit foten och fått oxikodon mot smärtan och sedan blandar med sömntabletter eller alkohol. Naloxon är helt ofarligt att ge. Det är viktigt att informera om det. ☘

ÖVERDOSER

► **822 personer avled** 2023 på grund av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Det är en minskning med ungefär fyra procent jämfört med 2022. De senaste fem åren har i genomsnitt 838 personer dött av läkemedels- och narkotikaförgiftningar.

► **Den vanligaste orsaken** är olycksfallsförgiftningar, överdoser, där opioider som buprenorfin, metadon, oxikodon, tramadol och heroin var de vanligaste substanserna. Olycksdödsfall svarar för 41 procent av de avlidna, dvs 337 personer.

► **Naloxon kan häva** effekten av en opioidöverdos och därmed rädda liv.

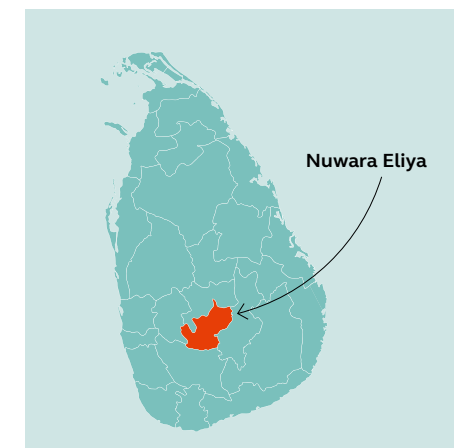
Källa: Socialstyrelsen.

Lång väg till nykterhet på teplantagen

Sri Lankas teplantagearbetare lever ett hårt liv och har en alkoholkonsumtion som sticker ut i landet. Organisationen Adic jobbar för att förändra normerna i grunden.

TEXT & FOTO Jens Wingren

 Nuwara Eliya
Sri Lanka



Silambaram Darmaraj har just kommit hem från ett extrapass med gödselsprutan på tefälten. Tar han extrapass, utöver att plocka de 20 kilo teblad som han behöver lämna in dagligen för att få sin månadslön, så kan han tjäna ytterligare 270 kronor i månaden. Tidigare har mycket av både tid och pengar gått till alkohol. Nu försöker han sluta.

– Jag dricker inte dagligen. Jag försöker fokusera mer på familjen nu, säger han.

Familjens Darmarajs hem består av tre rum i ett gammalt radhus i ett samhälle omgivet av teplantager på det lankesiska höglandet. Sluttningarna är nästan helt täckta av en enda växt: tebusken, en hörnsten i Sri Lankas ekonomi.

Det var britterna som tog teodlingen till Sri Lanka i mitten av 1800-talet, efter att ha

misslyckats med ett försök att odla kaffe på ön. Stora landområden på öns högland avskogades och tungt maskineri släpades upp i bergen med hjälp av elefanter. Men lankeserna var inte intresserade av att jobba på britternas plantager och därför hämtades tamilska arbetare från södra Indien för att utföra jobbet. Än idag görs det skillnad i folkbokföringen på indiska tamiler och lankesiska tamiler.

Bland de indiska tamilerna är alkoholkonsumtionen avsevärt högre än genomsnittet i Sri Lanka. Distriktet Nuwara Eliya, där många teplantager ligger, har den högsta alkoholkonsumtionen i landet med ganska stor marginal. 2015 var alkoholförsäljningen i Nuwara Eliya, omräknad till ren alkohol motsvarande 4,5 liter alkohol per person och år. I huvudstaden Colombo var samma siffra inte ►

Lower Cruden
ligger omgivet av
teplantager på
Sri Lankas högland.



För att sälja alkohol i Sri Lanka krävs licens från myndigheterna. Alla inrättningar som säljer alkohol på ön bär likadana gröna skyltar.

ens 3,5 liter. Det är inte ovanligt att en manlig plantagearbetare lägger två tredjedelar av sin lön på alkohol. För det är i stort sett bara män som dricker i Sri Lanka.

– Alkoholens används som en ursäkt för våld, och normerna kring drickande är väldigt starka. Alkoholens integreras i familjelivet, säger Nidarshana Selladurai, som själv är indisk tamil och projektansvarig på IOGT-NTO-rörelsens lankesiska sammarbetspartner Adic.

När Sri Lanka frigjorde sig från det brittiska imperiet 1948 arrenderades teplantagernas mark ut på hundraåriga kontrakt till teföre-

”Många tror att alkoholen ska lösa deras problem.”

Nadeera Gunaesekare



tagen. Plantagerna utgår idag från så kallade förläningar, som i sin tur delas upp i divisioner. Här bor indiska tamiler än idag, många, som Silambaram Darmarajs familj, i små radhus från tidigt 1900-tal. Men det är långt ifrån alla som jobbar på plantagen. Många unga väljer att söka andra jobb istället för att plocka och gödsla i de branta backarna som sina föräldrar.

Förläningen Stockholm ligger en bit söder om tätorten Hutton på det lankesiska höglandet. I divisionen Lower Cruden har Adic jobbat de senaste åren för att påverka alkoholnormen bland de som bor där med hjälp

”Han verkade inte bry sig om oss och frågade aldrig hur det gick i skolan.”

Patmanaden Saranya

av informationsinsatser och barngrupper.

– Vi har lyckats minska alkoholkonsumtionen på de plantager där vi är närvarande vilket även minskat det alkoholrelaterade våldet, säger Nidarshana Selladurai.

Arbetet riktar in sig på att stärka kvinnor och barn, det vill säga de som drabbas av mäns drickande.

– De som bor här behöver mer kunskap om hur de sköter sin ekonomi, hygien och många andra saker som behöver bli bättre. Och allt detta leder på olika sätt tillbaka till alkoholfrågan, säger Nidarshana Selladurai.

Trettonåriga Patmanaden Saranyas pappa är en av fäderna i byn som brukade dricka mycket alkohol.

– Han verkade inte bry sig om oss och frågade aldrig hur det gick i skolan, säger hon.

Pappan brukade dricka upp hela sin lön och Patmanaden Saranyas farfar fick försörja familjen istället. Men efter att ha gått med i Adics barngrupp i Lower Cruden började hon räkna ihop pappans utgifter för alkohol i en kalender.

– Det var för svårt att prata direkt med pappa. Jag brukade se till att komma hem sent och var rädd för honom.

Kalendern med utgifter blev ett sätt att visa på problemet – att pengarna dracks upp trots att familjen behövde dem till skolmaterial och mat.

– Han började gråta när jag till slut vågade visa honom kalendern.

Nadeera Gunaesekare är förman för teplantagen i förläningen Stockholm, anställd av teföretaget som leasar marken. Ur bröstfickan på hans mattgröna väst sticker två



I Adics barngrupp får Patmanaden Saranya och de andra barnen lära sig om barns rättigheter.

telefoner upp varav den ena ringer med några minuters mellanrum.

– Det är dyrt att dricka alkohol i Sri Lanka. Det tar en stor del av en plantagearbetares lön om de vill dricka, säger han.

De centrala delarna av landet har också oproportionerligt många ställen som säljer alkohol. Antalet försäljningsställen för alkohol är mer än dubbelt så många per invånare i Nuwara Eliya jämfört med Colombo.

– I det här lilla samhället har vi kanske 20 butiker och av dem säljer tre alkohol, säger Nadeera Gunaesekare och pekar ut genom bilfönstret.

– Jag tror att många här saknar kunskap

om alkoholens skador och många tror att alkoholen ska lösa deras problem. Det är ett hårt liv som de lever, säger han.

Arbetarna jobbar i branta backar och blir bitna av iglar som lever ute på odlingarna. Bland arbetarna finns många föreställningar om att alkohol kan fungera som ett sätt att lösa sina problem. Kvinnor kan dricka alkohol inför en förlossning för att förebygga smärta och män som jobbar hårt dövar också sin smärta med alkohol. När det blir kallt i bergen använder vissa alkohol för att känna sig varmare, vissa använder det för att kunna sova eller för att kunna slappna av och vara glad.



Silambaram Darmaraj och hans hustru Hemamalini, bor med barnen Suganthan, Jasmitha och Varuniya i ett av de gamla radhusen i Lower Cruden.

– Jag hade många problem. Jag hade lån och kunde inte sova, så jag drack för att bli av med problemen, säger Saminaden Rajesekar som bor i Lower Cruden.

Han bär en sarong över sina rastlösa ben. Grått brösthår sticker upp ur öppningen på en vinröd pikétröja. Stora armar och händer hjälper till att föra meningarna framåt när han pratar.

– Jag brukade dricka dagligen. Om jag tjänade 300 kronor på en dag så skulle jag dricka för alltihop.

Han dricker fortfarande ibland vid högtider och sammankomster, men har dragit ner rejält.

– När vi startade barngrupperna var det 55 procent av fäderna som drack alkohol. Barnen är motiverade att prata om alkoholfrågor eftersom de faktiskt själva

drabbas, säger Nidarshana Selladurai.

Även om många fäder slutat med alkoholen gäller det långt ifrån alla. Silambaram Darmaraj får något skamset i blicken när alkoholen kommer på tal.

– Vi försöker hitta ett sätt för honom att sluta som fungerar, säger hans fru Hemamalini Darmaraj.

Genom barnen har de fått nya perspektiv på alkoholen.

– Jag vet inte varför det är så svårt, jag ser ju att det gör skada. Men det händer fortfarande att jag dricker efter en hård arbetsdag, säger Silambaram Darmaraj.

Han säger att han inte minns när eller varför han började dricka alkohol.

– De dagar som jag lyckas att inte tänka på alkoholen överhuvudtaget är lättare. Men någon dag skulle jag vilja sluta helt. ☘

- SRI LANKA
- **Sri Lanka har** 21 miljoner invånare på en yta stor som Dalarna och Jämtland.
 - **Den största folkgruppen** i landet är singaleser, som oftast är buddhister. I norr och öster finns folkgruppen tamiler, vars kultur ligger närmare den indiska. Under många år rådde ett inbördeskrig mellan den singalesiska regeringen och tamilska separatister. Kriget tog slut 2009 efter att den tamilska gerillan LTTE besegrades.
 - **Enligt Världsbanken lever** 25,9 procent av Sri Lankas befolkning under fattigdomsstrecket, vilket definieras som att ha en månadsinkomst som inte täcker grundläggande behov, dvs ungefär 560 kronor. Andelen av befolkningen under fattigdomsstrecket ökade enligt Världsbanken kraftigt under den ekonomiska kris som Sri Lanka genomgick 2022.

Turismen både ett hot och en möjlighet

På sin väg ut ur en ekonomisk kris upplever många att bättre tider är på gång i Sri Lanka. Men synen på alkohol är i förändring, inte minst på grund av turistnäringen.

Inflationen slog hårt mot Sri Lanka 2022 och ledde till en ekonomisk kris som fortfarande känns av. Enligt Världsbanken ökade andelen lankeser som lever i fattigdom lavinartat. Kostnaderna för vissa matvaror och förnödenheter har mångdubblats.

– Men inte alkoholen, relativt sett har den blivit billigare, säger Sampath De Seram, verksamhetschef på organisationen Adic som är IOGT-NTO-rörelsens samarbetspartner på Sri Lanka sedan många år.

Medan priset på varor som ris och mjöl ökade med mellan 100 och 200 procent mellan 2021 och 2022, ökade priset på en flaska arrak bara med 23 procent.

Många vägval behöver göras när landet ska återhämta sig. Turismen är en viktig näring för Sri Lanka. Men som ofta är fallet för turismen inte enbart gott med sig.

– Den förra regeringen försökte blicka

turistnäringen genom att dela ut fler alkohollicenser och utöka öppettiderna för dem som säljer alkohol. Men vi vet att turisterna inte huvudsakligen kommer hit för att dricka, säger Sampath De Seram.

Turisterna för också med sig en alkoholkultur som tidigare inte funnits på Sri Lanka.

Cirka 40 procent av landets befolkning har aldrig druckit alkohol överhuvudtaget. Bland dem som dricker är dock konsumtionen relativt stor, motsvarande nästan 19 liter per person och år om man räknar om till ren alkohol enligt WHO:s siffror från 2016.

– Den största delen av konsumtionen är arrak. Vi beräknar att lankeserna lägger motsvarande två miljoner kronor om dagen på arrak, säger Sampath De Seram.

Bland kvinnor är det bara några procent som dricker alkohol. Men det är något som håller på att förändras menar Sampath De Seram.

– Alkoholindustrin riktar in sig på kvin-

nor och unga för att påverka deras attityder till alkohol. Mycket av vårt arbete här handlar om att påverka normerna i samhället.

Adic jobbar på flera fronter mot alkohol, tobak och andra droger. De har blivit en tydlig röst för alkoholprevention och har nära samarbeten med myndigheter, WHO och media samtidigt som de bedriver projekt för att minska alkoholskadorna runt om i landet. Teplantagearbetarna är en av deras prioriterade grupper att nå ut till, men även unga.

Bland unga lankeser kan man se att även flickor börjat testa alkohol, något som varit extremt ovanligt tidigare. Turisterna påverkar inte bara med sin efterfrågan utan också som förebilder för öns unga.

– Turismen styr efterfrågan på alkohol. Det finns så mycket annat man skulle behöva göra för att underlätta turismen innan man ger sig på alkoholpolitiken. Men alkoholindustrin går hand i hand med turistnäringen. ☘

Text & foto: Jens Wingren

📌 **Läs fler reportage från Sri Lanka på accentmagasin.se/srilanka**



- ADIC
- **Alcohol and Drug Information Centre,** Adic, grundades 1987 som en del av organisationen Forut och fick till en början främst sina medel från Norge. Under en period fanns grenar av organisationen runt om i världen, men idag finns bara det lankesiska Adic kvar.
 - **IOGT-NTO-rörelsen har** samarbetat med organisationen sedan 1989.
 - **Förra året intervjuades** Adic i 154 tryckta artiklar 232 webbartiklar och 51 tv-inslag.
 - **Adic har 9 anställda** på sitt kontor i Colombo och har ett flertal visstidsanställda som sköter projekt ute i landet.
 - **Adics barngrupper finns** i sex byar och involverar totalt 330 barn och deras föräldrar, 55 barn har valts ut i varje by. Projektet har nu pågått i ett och ett halvt år och har ungefär ett halvår kvar innan det ska avslutas. Adic har sökt medel för att kunna fortsätta jobba med barngrupper.

Accent firar 60 år som oberoende medlemstidning

År 1965, fem år innan IOGT och NTO slogs samman, blev de båda organisationernas tidningar Ariel och Reformatorn till Accent. Nu fyller tidningen 60.

Kjell-Ove Oscarsson var chefredaktör för tidningen mellan 1990 och 1996. Innan dess var han ledamot i Accents styrelse och senare har han även varit dess ordförande. Läsare har han varit sedan första numret. – Ariel var en medlems-tidning, medan Reforma-torn var en tidning man prenumererade på. IOGT, som var mycket större än NTO, hade svårt att få godkännande för att man skulle skicka tidningen gratis till alla medlemmar. Så blev det dock. Och det var många tidningar, så kostnaden måste ha varit stor.



Kjell-Ove Oscarsson

Foto: Eva Ekeröth

– Ariel kom ut nästan varje vecka. Den utgivningstakten togs över av Accent. Den första redaktionen placerades också i Ariels lokaler i Borås. Redan från början hade Accent en egen styrelse. Kjell-Ove Oscarsson blev tidigt ledamot. – När jag blev förbundsordförande för UNF 1972 kom jag också med i Accentstyrelsen. Jag var kvar till 1977. Accent var ju ingen ungdomstidning, men vid tidningssammanslagningen lades SGU:s* tidning Unga tankar ned och Accent skulle göra några ungdoms-sidor. Det där blev aldrig bra så på 80-talet startades Motdrag, eller Klartext som den hette från början.

Även Junis hade egen tidning. Den hette Friscus och kom ut fyra gånger per år. Från och med Accent nr 4 1982 bytte den namn till Struten och kom i form av några sidor i Accent. Från 1992 skickades den ut som en egen tidning. Struten lades ned 2022.

Kjell-Ove Oscarsson har många fina minnen från tiden som chefredaktör. – Främst var det kontakten med läsarna. Det var många som hörde av sig. Två gånger anordnade vi ”ringkvällar”. Medlemmarna fick ringa in och tycka om någon fråga. Ena gången var det om vi skulle gå med i EU och den andra om vad IOGT-NTO borde byta namn till. Vi fick över 100 samtal om namnet. Det engagerade mycket mer än EU-frågan.

Hans mest komiska minne är ändå när IOGT-NTO hamnade på löpsedlarna på grund av en fejk-nyhet 1993. – Som ett led i kampanjen Här och nu, som syftade till att öka kännedomen om IOGT-NTO och värva fler medlemmar, skulle det göras ett framtidsnummer av Accent, åtta år framåt i tiden. Jag skulle skriva en nyhet till framtidsnumret och skrev att IOGT-NTO äntligen fått en kvinnlig ordförande. DN trodde det var på riktigt.

Peter Axelsson var informationschef för IOGT-NTO från 1992 till 1997 och ansvarig för kampanjen. Accent var visst tidiga med fake news? – Nej, det var inte fake news, det var ett framtidsnummer, ett tänkt nummer från 2001, som var en bilaga i Accent. Problemet var att den hade fallit ur den ordinarie tidningen när DN råkade få tag på den, säger han. DN skrev också senare att det var en påhittad historia.

Förutom att lyckas få DN att skriva om påhittade ordföranden, vad anser du att Accent betytt för IOGT-NTO?

– Det är viktigt med en medlemstidning som är relevant. När jag blev ordförande för UNF 1987 blev jag invald i Accentstyrelsen. Där lärde jag mig att tidningsstyrelsen har två uppgifter: att tillsätta och avsätta chefredaktören. Innehållet ska man inte lägga sig i. Det är redaktionens uppgift. I den ingår också att granska den egna organisationen. Att granska den egna organisationen är inte alltid lätt. – Men Accent måste ju skriva om det som inte fungerar och om det förekommer oegentligheter. Det ligger i medlemmarnas intresse att få veta vad som sker.



Peter Axelsson

Foto: Privat

Peter Axelsson har haft samma roll hos flera arbetsgivare sedan han lämnade IOGT-NTO. – Det jag lärde mig i Accentstyrelsen har jag alltid burit med mig. Det finns många kommunikationschefer som gärna vill göra medlemstidningen till ett reklamblad för den egna organisationen, men det har jag alltid varit emot. Det är inte i medlemmarnas intresse.

Kjell-Ove Oscarsson anser att Accent har haft stor betydelse genom åren, bland annat för att folkbilda i svåra frågor, som inför EU-inträdet. – Vi beslöt att satsa stort och skicka en reporter till varje medlemsland för att göra ett reportage om landets alkohol- och narkotikapolitik, vård, behandling, prevention och vilka ideella organisationer som fanns på området.

Han anser att en oberoende tidning som Accent är viktig att behålla för den nya organisationen. – Tidningen är ett kitt som håller ihop organisationen, men en fristående tidning ökar också förtroendet. I en demokratisk organisation behövs någon som granskar och håller ögonen på den. Det är inte för att vara elak utan för att skydda. Det är viktigt att ha ordning och reda på kvitton och bokföring, särskilt när man handskas med andras pengar eller skattepengar. Och sker det något oegentligt så är det bättre att Accent, som förstår rörelsens villkor,

skriver än att medlemmarna får läsa om det i andra tidningar.

Ulrica Ambjörn var Accents chefredaktör mellan 2015 och 2024, idag är hon, bland annat, senior rådgivare åt chefredaktören. Hon minns sin tid på Accent som en period med ständig utveckling.

– Vi var en tajt och engagerad redaktion som vid sidan av den dagliga nyhetsbevakningen och tidningsmakandet utvecklade och gjorde om både pappers-tidningen och sajten, och dessutom skapade Accent-podden, säger hon.

Nu står en ny sammanslagning för dörren. – Det är spännande att se den nya organisationen växa fram och få se vad den med mer samlade krafter kan uträtta. Och så hoppas jag förstås på en medlemstidning som med kritisk blick fortsätter bevaka livsviktiga frågor. Det är extra viktigt nu när resursstarka ekonomiska krafter jobbar målmedvetet för att luckra upp lagar och regler som räddar liv. Frågor om demokrati, solidaritet, alkohol och andra droger, är viktigare än någonsin. *

Eva Ekeröth
*Sveriges godtemplares ungdomsförbund, SGU, var IOGT:s ungdomsförbund.



Ulrica Ambjörn

Foto: Privat

1965 blev Uno Sten, till vänster, Accents första chefredaktör. Till sin hjälp hade han Åke Ingelmo, till höger, som kom från Ariel.



1970 IOGT och NTO går samman och antar det tillfälliga namnet IOGT-NTO.



1975 var Accent medlemstidning för både IOGT-NTO och Ungdomens nykterhetsförbund.



1984 uppmanar Accent till bojkott mot apartheid-regimen i Sydafrika.



1995 låter Accent medlemmarna ringa och diskutera namnfrågan. En medlem slår fast att man måste vänta en generation för att få igenom ett namnbytte.



1998 Accent vinner Tidskriftspriset i kategorin "Årets tidskrift – Fackpress".



2009 startades webbsidan accentmagasin.se.



2013 prisades Accents webb av Svenska publishingpriset.



2016 startade Accentpodden som sedan dess har kommit ut med 44 avsnitt.



2018 nominerades både tidningen Accent och Motdrag till Svenska publishingpriset.



Namnfrågan ska lösas redan i vår

Höstens extrakongresser kunde inte enas om ett namn på den nya organisationen som ska bildas av tre förbund från IOGT-NTO-rörelsen. Men i maj ska frågan ha ett svar.

IOGT-NTO, Ungdomens nykterhetsförbund och Junis ska gå samman i en ny organisation. I maj ska möteshandlingarna till organisationens första riksmöte vara klara och däri ska även finnas ett förslag på organisationens nya namn.

Lisa Greve har tidigare haft flera uppdrag inom IOGT-NTO-rörelsen och är nu anlitad som konsult för att driva processen att ta fram identitet, namn och vision för den nya organisationen.

– Den här processen vi kliver in i nu kommer förhoppningsvis inte bara lösa ut vad vi ska heta utan skapa mer kött på benen kopplat till vår identitet och vart vi vill, säger hon.

Inför extrakongresserna i november förra året lade förbundsstyrelserna fram förslaget Nykra som namn på den nya organisationen. Men Nykra utmanades av namnförslaget Nova som kommit upp på Ungdomens nykterhetsförbunds kongress och i slutändan blev det inget beslut om namn. Frågan sköts fram till första ordinarie riksmötet för den nya organisationen som äger rum i november i år.

Den process som nu startar ska förhoppningsvis leda fram till en lösning genom att gå en annan väg. Snarare än att rada upp nya namnförslag vill man genom en diskussion om identitet och vision hitta fram till det nya namnet.

– Vi vill involvera och få inspel från medlemmarna. Vi ska inte hitta på någonting utan hitta något som finns i vår befintliga rörelse. Vi har en enorm mångfald som vi vill ta till vara på.

Ifall det upplevdes som att de tidigare namnförslagen kom uppifrån och kommuniserades nedåt så är tanken att nu börja i andra änden.

– Det vi gör nu är en utveckling av det vi påbörjat. Det är en het dialog som just nu bubblar i olika forum och de här inspelen behöver vi få in i processen.

En arbetsgrupp har skapats som ska bearbeta medlemmarnas inspel. En runda med diskussioner genomförs online och på lokal nivå under mars. Senare i vår kommer arbetsgruppen att ge sig ut på en turné i landet för att presentera sina tankar för medlemmarna så att man kan fila ytterligare på hur den nya organisationens identitet ska utformas utifrån medlemmarnas feedback.



Lisa Greve, ska leda arbetet för att hitta den nya organisationens identitet.

Foto: Privat

Finns det något som medlemmarna behöver göra för att den här processen ska nå sitt mål?

– Jag tror att medlemmarna behöver vara med i dialogen. Men vi ska också in i något nytt och ibland kan förändring göra ont, även om jag hoppas att det inte ska göra allt för ont. Vi står inför en fantastisk möjlighet att bygga något starkt, säger Lisa Greve. ✳

Jens Wingren

✚ Läs mer: accentmagasin.se/omorganisation

OMORGANISATION

- **2023 fattade** IOGT-NTO-rörelsens kongresser respektive förbundsarbetsmöte beslut om att utreda en gemensam organisationsform för förbunden.
- **Tre av rörelsens** fyra förbund kommer nu att samlas i två enheter; ett allmänförbund som innehåller de allra flesta funktioner och resurser, samt ett verksamhetsförbund där föreningar samlas som har minst 60 procent medlemmar under 26 år.
- **Den nya organisationens** högsta beslutande organ kallas för riksmötet. För att säkra ungas inflytande föreslås att minst 25 procent av både förbundsstyrelsen och ombuden på riksmötet ska vara under 26 år.
- **Beslut om omorganisation** fattas av två extrakongresser. En första extrakongress hölls i Norrköping den 23 november, där tre av rörelsens fyra förbund beslöt sig för att gå vidare med omorganisationen. Scoutförbundet NSF valde att ställa sig utanför. Den andra extrakongressen äger rum online under mars.

”Alla som vill får vara med, alla har en röst och vi tar hand om varandra.”

Medlemmen Kajsa Jansson

Du har valt att engagera dig i distriktsstyrelsen för IOGT-NTO Svea. Varför?

– Att sitta i styrelsen är ett sätt för mig att försöka påverka i den riktning jag tycker vore bra. Det känns extra viktigt nu i och med omorganisationen av IOGT-NTO-rörelsen. Något som behövs är att göra medlemmarna mer delaktiga nu när vi går vidare med nästa steg.

Hur skapar vi den delaktigheten?

– I den fortsatta tycka-till-processen tycker jag att vi ska skippa det digitala så mycket som möjligt och istället satsa mer på att träffas fysiskt. Medlemmarna vill träffas.

Du är aktiv i IOGT-NTO-föreningen Ägir sedan fem år tillbaka.

– Jag är nykter beroende och går på tolvstegsmöten. Men jag ville även ha en nykter meningsfull fritid tillsammans med andra. Jag blev engagerad i föreningen på en gång och var med och drog igång verksamhet.

Vad betyder IOGT-NTO-medlemskapet för dig?

– På ett personligt plan är det ett sätt att påminna mig själv att jag vill leva nykter, att jag inte vill tillbaka till det som var. Jag är en samhällsengagerad person och vill påverka även på ett större plan, i det jag kan, för att göra världen bättre. IOGT-NTO står för väldigt bra saker, med nykterhet, solidaritet och demokrati. Våra idéer tycker jag märks i min lokalförening. Alla som vill får vara med, alla har en röst och vi tar hand om varandra.

Text: Helena Wannberg Foto: Simone Syversson

Bor: Karlstad. **Ålder:** 44 år. **Gör:** Ideellt engagerad sjukpensionär i IOGT-NTO-föreningen Ägir i Karlstad och ledamot i styrelsen för IOGT-NTO-distrikt Svea. **Fotograferar,** kollar för mycket TV-serier, träffar vänner och försöker stimulera en krävande katt.



Foto: Tobias Andersson

Hallå där:
Linn Ternefors

NSF-scout och nyvald ordförande för Scouterna. Ni är två ordförande, vad innebär det?

– Scouterna har delat ledarskap där jag och Tobias Hallerby nu har fått förtroendet att leda Scouternas styrelse. Det delade ledarskapet har fördelen att vi kan stötta och komplettera varandra.

Det är många som har hittat till scouting de senaste åren. Varför då?

– Vi jobbar hårt för att fler vuxna ska få frågan om att bli scoutledare, en nyckelfaktor för att fler barn och unga ska kunna bli scouter. Det är ett lagarbete där befintliga kårer arbetat för att hitta sätt att växa samtidigt som vi nationellt arbetat för att starta och stötta verksamhet på nya platser.

Du har dina rötter i Nykterhetsrörelsens scoutförbund, och nykterhetsrörelsen. Vad innebär det nu när du är ordförande för Scouterna?

– Som scout i NSF har jag förmånen att ha vuxit upp med ett ben vardera i två stora folkrörelser. Nykterhetsrörelsen har varit duktiga på att samlas kring våra kärnfrågor om nykterhet, demokrati och solidaritet, men låtit det ta olika uttryck. I Scouterna finns också många medlemmar som har ben i andra folkrörelser som vi bör nyttja kraften i.

Helena Wannberg



Foto: Pressbild, Wade Austin Ellis

Kampanj ska syna gårdsförsäljningens bluff

Syna bluffen är både en protest mot regeringens förslag på gårdsförsäljning av alkohol och en ansats att samla den nya nykterhetsrörelsen runt en viktig fråga.

Kampanj Efter ett initiativ från IOGT-NTO Östs distriktsordförande Filip Nyman har kampanjen *Syna bluffen* nu plockats upp även av IOGT-NTO-förbundet, Ungdomens nykterhetsförbund och Junis.

– Jag tror att vi i rörelsen behöver samlas kring något och inte bara prata om den nya organisationen, även om den också är viktig. Det här kan bli en kampanj för att hitta oss själva och visa att vi kan göra något i frågor som vi tycker är viktiga. Det här är ju den största frågan på väldigt länge, kanske sedan mellanölet, säger han.

Kampanjen började som en namninsamling.

– Jag hoppas på 10 000 underskrifter innan slutet av april men det är ett mål i sig att hålla frågan levande. Jag hoppas vi ska känna att det går att ta fram en kampanj som är lätt att sluta upp kring. Det känns som en prestigegrej i en så viktig fråga.

Filip Nyman smider planer på att låta kampanjen växa, till exempel med flygbladsutdelningar, men det finns mycket annat man kan göra för att engagera sig i frågan.

– Man kan kontakta riksdagsledamöterna i socialutskottet, men också sina lokala politiker och kräva att de tar ansvar. Men det är också viktigt att sprida budskapet vidare genom att prata om det här med kompisar, familj och kollegor, säger han.

Jens Wingren

📌 Läs mer om kampanjen på bevaramonopolet.se

Föräldrastöd prisas av Malmö stad

Utmärkelse IOGT-NTO:s föräldrastödsprogram *Föräldrar tillsammans 2.0* får Malmö stads pris för mänskliga rättigheter. De får priset för sitt arbete med att stärka föräldraskapet genom bland annat föräldracaféer, juridisk rådgivning, simundervisning och före-

läsningar. Priset delades ut vid en ceremoni i Malmö rådhus, i samband med förra årets sista kommunfullmäktige. – Vi känner oss väldigt hedrade. Det betyder jättemycket för oss och för föräldrarna, säger föräldracoachen Rahma Ali.

I Rosengård arrangerar *Föräldrar tillsammans 2.0* bland annat uppskattade föreläsningar med polisen, tullen och socialtjänsten. *Föräldrar tillsammans 2.0* startade i Rosengård och har sedan spridits i resten av Sverige.

Helena Wannberg

Regeringen dansar ur takt

En nykter våg sveper över stora delar av världen. I länder som tidigare inte direkt varit kända för sin progressiva alkoholpolitik – så som Irland och Belgien – drivs nya förslag igenom som tar sikte på att minska alkoholkonsumtionen. Vår internationella paraplyorganisation Movendi International får årligen nya partners runtom i världen, som vill delta i arbetet för en nyktrare värld. På senare tid har vi dessutom uppmärksammats av journalister från Tyskland och Frankrike som tittar på föregångslandet Sverige och den svenska nykterhetsrörelsen med nyfikna ögon.

Även i Sverige fortsätter den nyktra trenden. Försäljningen av alkoholfritt slår i taket, trenden med minskande alkoholkonsumtion bland unga verkar ha stabiliserats på en historiskt låg nivå och stödet bland befolkningen för en medveten alkoholpolitik är oerhört starkt.

Det betyder inte att allt är löst. Tvärtom är problemen med alkohol fortfarande gigantiska. Men allt fler börjar få upp ögonen för den börda som alkohol utgör för samhälle

och individ, och är beredda att göra något åt det.

Tyvärr gäller det dock inte alla. Samma vår som WHO släpper en stor rapport där de lovordar det svenska alkoholmonopolet går regeringen fram med förslaget om att införa så kallad gårdsförsäljning. Det är ett förslag som innebär ett stort vågspel, och som riskerar det svenska alkoholmonopol som andra länder nu tittar på för att inspireras.

Tvärtemot den allmänna trenden i världen väljer alltså regeringen att sätta alkoholindustrins intressen före människors välmående. Det är faktiskt lite pinsamt, som att titta på någon som är helt ur takt med resten av dansgolvet på festen.

Lyckligtvis har vi i nykterhetsrörelsen en lång tradition av att ordna både fester och danskurser. Vi får fortsätta att bjuda upp – genom att höja våra röster och påverka våra medmänniskor – tills även regeringen börjar röra sig i rätt takt.

Lucas Nilsson
Förbundsordförande

”Som att titta på någon som är helt ur takt med resten av dansgolvet.”





I LOVE MY SOBER LIFE
IOGT-NTO:s KAMRATSTÖD

Socialt forum 2025

9 - 11 maj på Hjälmgården

Årets stora samling för dig som är engagerad i eller intresserad av vårt kamratstödsarbete.



Posttidning B
Accent, Box 12825
112 97 Stockholm



IOGT·NTO·MOVEMENT

**Inget barn ska behöva gå hungrig
till skolan för att pappa dricker.**

Bli månadsgivare idag

Bankgiro: 900 51 90

Swish: 123 900 5190

iogtntororelsen.se